

Reactie op novelle strafbaarstelling illegaal verblijf

Van: UNICEF Nederland

Aan: Ministerie van Asiel en Migratie

Betreft: reactie op novelle strafbaarstelling illegaal verblijf

Datum: 24 september 2025

UNICEF Nederland heeft met belangstelling kennisgenomen van de novelle strafbaarstelling illegaal verblijf die op 8 september 2025 in consultatie is gegaan. Via deze weg brengen we een aantal zaken onder de aandacht.

Hoewel de voorgestelde strafbaarstelling formeel niet van toepassing is op (alleenstaande) minderjarige vreemdelingen zonder verblijfsvergunning, vragen wij uw aandacht voor de indirecte gevolgen die deze maatregel voor kinderen heeft. Het is namelijk te verwachten dat kinderen van ouders zonder geldige verblijfsdocumenten aanzienlijk door de maatregel zullen worden geraakt.

Hoe zijn de belangen van kinderen meegewogen

Als lidstaat van het VN-Kinderrechtenverdrag is Nederland gebonden aan de rechten die uit dit verdrag voortvloeien, waaronder het recht van kinderen dat hun belangen de primaire overweging vormen in alle besluiten die hen raken.¹ Dit houdt in dat bij de totstandkoming van wet- en regelgeving en beleid expliciet moet worden onderzocht wat het belang van het kind is, hoe dit belang wordt meegewogen en waarom eventueel van dit belang wordt afgeweken. Lidstaten hebben op deze manier ook inzicht in de schadelijke gevolgen en een verantwoordelijkheid om die gevolgen voor kinderen te beperken.

In het wetgevingsproces rondom het amendement dat aan de basis ligt van deze novelle, lijkt het belang van kinderen onvoldoende te zijn meegewogen. UNICEF Nederland herkent hierin de kritiek van de Raad van State dat het proces onzorgvuldig is verlopen. Het ontbreken van een kinderrechtentoets betekent dat de gevolgen van strafbaarstelling van illegaliteit op de levens van kinderen en hun ontwikkeling geen onderdeel zijn geweest van de beraadslaging.

Verwachte effecten op kinderen

UNICEF Nederland verwacht dat de strafbaarstelling in ieder geval zal leiden tot de volgende effecten:

- Verminderde zichtbaarheid en isolatie Door de angst om opgepakt te worden, trekken gezinnen zich terug uit het publieke leven. Dit kan leiden tot verhoogde isolatie, waardoor signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling minder snel worden opgemerkt. Kinderen lopen daardoor een groter risico dat geweld, verwaarlozing of psychische druk langdurig onopgemerkt blijven, en dat zij geen toegang hebben tot ondersteuning, bescherming of veilige opvang.
- Recht op onderwijs onder druk Kinderen zonder geldige verblijfsdocumenten hebben recht op onderwijs. Maar doordat ouders angstig zijn, is de verwachting dat kinderen niet altijd naar school worden gebracht en zien we een risico dat zij van de radar van het onderwijs verdwijnen.
- Beperkte toegang tot gezondheidszorg Hoewel kinderen zonder geldige verblijfsdocumenten ook recht hebben op medisch noodzakelijke zorg, kan de angst dat de situatie van hun gezin ontdekt wordt of het ontbreken van de juiste informatie ertoe leiden dat zij zorg mijden of dat hen de toegang tot deze diensten wordt onzegd.

¹ Artikel 3 lid 1 IVRK.

- **Toename van stress en psychische druk** De constante dreiging van arrestatie en uitzetting zorgt voor een onveilige thuissituatie. Kinderen groeien op in angst, wat hun ontwikkeling en welzijn ernstig kan schaden. Hulp leveren is moeilijk, doordat de verwachting is dat ouders elk contact met autoriteiten en hulpverleners mijden en doordat deze kinderen feitelijk onvindbaar zijn, nu zij onderduiken uit angst voor arrestatie en uitzetting.
- **Risico op overlevingscriminaliteit** Gezinnen zonder toegang tot werk of sociale voorzieningen komen in een situatie terecht waarop zij niet op legale wijzen aan inkomen kunnen komen. Kinderen kunnen hierdoor (in)direct betrokken raken bij informele of illegale activiteiten om te voorzien in de basisbehoeften van het gezin.

Proportionaliteit ten opzichte van de ingrijpende gevolgen voor kinderen

De maatregel lijkt, gelet op de bovenstaande te verwachten effecten, disproportioneel ten opzichte van het beoogde doel. De negatieve effecten voor kinderen zijn ingrijpend en raken fundamentele rechten, terwijl het onzeker is of de maatregel daadwerkelijk bijdraagt aan het beoogde resultaat, namelijk het vergroten van grip op migratie door te waarborgen dat personen zonder geldige verblijfsdocumenten Nederland spoedig verlaten. De huidige praktijk kent namelijk al uitgebreide maatregelen om op te treden tegen personen zonder geldige verblijfsdocumenten die overlast veroorzaken of een gevaar vormen. De toegevoegde waarde van de strafbaarstelling ten opzichte van deze bestaande instrumenten lijkt daarom beperkt, terwijl er ingrijpende gevolgen voor kinderen zijn.

Neem gevolgen van kinderen mee in de besluitvorming

UNICEF Nederland wil via deze consultatie benadrukken dat kinderrechten onverkort gelden voor alle kinderen in Nederland, ongeacht hun verblijfsstatus of die van hun ouders. Rechten zoals onderwijs, gezondheidszorg, ontwikkeling en een toereikende levensstandaard staan al onder druk bij kinderen zonder geldige verblijfsdocumenten; de voorgestelde strafbaarstelling zal deze druk verder vergroten. Deze gevolgen lijken op geen enkele manier meegewogen te zijn. Ook zien we geen inzet terug om de gevolgen van dit wetsvoorstel voor kinderen te bepreken.